הפקולטה למדעי הרוח
אוניברסיטת חיפה

החוג ללשון העברית

שנה א׳ בתואר הראשון – שנת הלימודים תשפ"ז

מערכת השעות ותקצירי הקורסים למתעניינות ולמתעניינים בלימודי ב"א בחוג

שימו לב: המסמך מציג את קורסי שנה א׳ המוצעים בשנת הלימודים תשפ"ז בלבד. היצע הקורסים בחוג מתחדש משנה לשנה, ובשנים הבאות מצטרפים קורסי חובה מתקדמים, קורסי בחירה וסמינריונים.

מערכת השעות – שנה א׳

הקורס	המרצה	סמסטר	יום ושעה	מס׳ קורס
מבוא לסמנטיקה	ד"ר סול אזואלוס-אטיאס	א׳	יום ב׳ 12:00-14:00	103.1124
תחביר הלשון העברית	פרופ׳ יעל משלר	א׳	יום ב׳ 16:00-18:00 ויום ג׳ 12:00-14:00 (+תרגול)	103.1240
אוריינות מחקרית למדעי השפה	פרופ׳ ברכה ניר	שנתי	סמ׳ א׳: יום ג׳ 10:00-12:00 סמ׳ ב׳: יום ג׳ 12:00-14:00	103.2143 / 103.1107
תורת הניקוד (חלקים א׳–ב׳)	ד"ר עברי בוניס	שנתי	סמ׳ א׳: יום ג׳ 14:00-16:00 סמ׳ ב׳: יום ד׳ 10:00-12:00	103.1020 / 103.1021
תורת ההגה של העברית המקראית	ד"ר עברי בוניס	ב׳	יום ג׳ 10:00-12:00	103.1113
מבוא לבלשנות כללית	ד"ר דלית אסולין	ב׳	יום ד׳ 12:00-14:00	103.1241
תורת ההגה של העברית החדשה	ד"ר דלית אסולין	ב׳	יום ב׳ 14:00-16:00	103.1112

בנוסף, לדוברי עברית: ערבית ספרותית (חובה שנה א׳) – סמ׳ א׳, יום א׳ 10:00-14:00 ויום ד׳ 10:00-12:00.

תקצירי הקורסים

מבוא לבלשנות כללית | *Introduction to Linguistics*

ד"ר דלית אסולין • 2 שש"ס, 2 נ"ז

קורס זה יקנה את יסודות הבלשנות המודרנית, תוך הדגמה מהעברית ומשפות אחרות. מטרת הקורס היא רכישת כלים בסיסיים לניתוח בלשני והכרת תחומי מחקר שונים בבלשנות המודרנית.

תורת ההגה של העברית החדשה | *Introduction to Phonetics and Phonology*

ד"ר דלית אסולין • 2 שש"ס, 2 נ"ז

יסודות הפונטיקה והפונולוגיה, תוך התמקדות בעברית הישראלית.

תחביר הלשון העברית | *Syntax of Modern Hebrew*

פרופ׳ יעל משלר • 4 שש"ס, 4 נ"ז (בתוספת תרגול שבועי)

על מנת לתקשר, אין בני האדם מצרפים מלים אחת לשנייה באופן שרירותי. התחביר הינו תת-תחום הבלשנות העוסק בדרכי הצטרפותן של מלים זו לזו לצירופים, לפסוקיות ולמשפטים. ביכולתנו להפיק ולהבין אינסוף משפטים שלא שמענו קודם לכן, וזאת על סמך דפוסי ההצטרפות המסוימים של האיברים. זוהי אחת מתכונות היסוד של שפות אנוש, ואותה נבקש לנתח ולהסביר בקורס זה. הקורס יתמקד ראשית בטיפוסי היחידות המצטרפות זו לזו (המלים), ולאחר מכן באופן הצטרפותן של יחידות אלו לצירופים, לפסוקיות ולמשפטים בעברית. נבחן נושאים אלו

הן מנקודת המבט של חלקי הדיבר המצטרפים זה לזה, הן מנקודת המבט של היחסים הדקדוקיים המתקיימים בין איברים אלו. המיקוד יהיה תחביר העברית החדשה, והוא יילמד תוך התייחסות לתיאוריה תחבירית כללית ובהשוואה לתופעות תחביריות במבחר שפות.

מבוא לסמנטיקה | *Introduction to Semantics*

ד"ר סול אזואלוס-אטיאס • 2 שש"ס, 2 נ"ז

הקורס יעסוק בדרכי חקירת משמעיהן של מילים. יוגדרו מושגי מפתח (משמעות, מובן, הוראה, לקסמה ועוד), ויוצגו היבטים שונים של חקר המשמעות: כאלה הנובעים מתהליכים דיאכרוניים (תזוזות/שינויי משמעות פנים-לשוניים: מטפורה, מטונימיה, אטימולוגיה עממית, אליפסה; תזוזות/שינויי משמעות חוץ-לשוניים: שאילת משמעויות מלשונות אחרות) או סינכרוניים (יחסי משמעות: נרדפות מלאה/חלקית, ניגוד מוחלט/רצף/הפיך, היכללות; ארגון שדות סמנטיים וניתוח רכיבים סמנטיים); פוליסמיה והומונימיה ודרכי הצגתם במילונים שונים (דיאכרוניים וסינכרוניים).

תורת הניקוד | *Hebrew Vocalization*

ד"ר עברי בוניס • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי, חלקים א׳–ב׳)

בקורס נלמד את כללי הניקוד – הסימנים הנוספים על האותיות, מתחתן או בתוכן, המציינים את התנועות והיבטים נוספים של ההגייה של הלשון העברית המסורתית. סימנים אלו נוצרו במאות השביעית עד העשירית לספירה על ידי קבוצת חכמי לשון שישבו בעיר טבריה לחוף הכינרת כדי לתעד את הגייתם למקרא. מערכת הסימנים שיצרו נעשתה מקודשת ונפוצה בכל קהילות ישראל, והיא גם מערכת הסימנים התקנית של העברית החדשה. כללי הניקוד מהווים נדבך יסודי בהכרת הלשון העברית ותולדותיה.

אוריינות מחקרית למדעי השפה | *Research Literacy for the Language Sciences*

פרופ׳ ברכה ניר • 4 שש"ס, 4 נ"ז (קורס שנתי)

הקורס מקנה את הכלים לקרוא מחקר לשוני, להעריך אותו ולהשתתף בשיח המחקרי – עוד לפני שלב ביצוע המחקר העצמאי. השאלה המנחה היא כיצד נוצר ידע על הלשון: מה נחשב לשאלה מחקרית בתחום, מה נחשב לראיה, וכיצד נבנית טענה שאפשר לקבלה או לדחותה. בחלקו הראשון של הקורס נכיר את המסגרות התיאורטיות המרכזיות בחקר הלשון – פורמליות, קוגניטיביות-שימושיות וסוציולינגוויסטיות – לצד המסורת הפילולוגית, ונראה כיצד כל מסגרת מגדירה אחרת את מושא המחקר ואת סוג ההסבר הנדרש. בחלק השני נסקור את שיטות המחקר הנהוגות בתחום: עבודה עם קורפוסים, שיטות ניסוייות, ראיונות ותצפית, שאלוני שיפוט וניתוח שיח, תוך בחינת ההתאמה שבין שאלה לשיטה ובין שיטה לסוג הטענה שהיא מאפשרת. חלק נפרד יוקדש לשימוש בבינה מלאכותית ככלי לחשיבה ביקורתית: נתנסה בעבודה עם מודלי שפה כבני-שיח מחקריים – לחידוד שאלות, להעמדת טיעון במבחן, להצפת הנחות סמויות ולבחינת פרשנויות חלופיות – ובד בבד נלמד לבחון ביקורתית את התוצרים עצמם. לצד אלה נעסוק במיומנויות היסוד של הכתיבה האקדמית: איתור מקורות והערכתם, ציטוט ותיעוד ביבליוגרפי, בניית טיעון וכתיבה של סקירת ספרות קצרה.